

ตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นอีสาน Complementizers in Northeastern Thai dialect

ชมพูนุท ธารีเอียร์¹

บทคัดย่อ

ตัวนำส่วนเติมเต็มมีบทบาทอย่างมากในประโยคความซ้อน ตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นกลางที่นักภาษาศาสตร์ได้ศึกษาไว้ได้แก่ *ว่า ให้ ที่* จากการค้นคว้ายังไม่พบว่ามีการศึกษาตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่น ผู้เขียนสันนิษฐานว่า การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นน่าจะมีความแตกต่างไปจากภาษาไทยถิ่นกลาง บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะค้นหาตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นอีสานว่ามีคำใดบ้าง มีการปรากฏแตกต่างไปจากภาษาไทยถิ่นกลางอย่างไร และตัวนำส่วนเติมเต็มเหล่านั้นมีการปรากฏร่วมกับคำกริยาประเภทใด ผู้เขียนเก็บข้อมูลประโยคในภาษาไทยถิ่นอีสานเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับประโยคในภาษาไทยถิ่นกลาง โดยเก็บจากเอกสารภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นอีสานที่พิมพ์ด้วยอักษรไทย จากนั้นนำไปสอบถามผู้ออกภาษาอีสาน ผลการศึกษาพบว่า คำกริยา *ว่า ให้* ในภาษาถิ่นอีสานมีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยมีหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มเช่นเดียวกันกับในภาษาไทยถิ่นกลาง การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม *ว่า ให้* อาจปรากฏหลังกรรมกริยาหรือกรรมกริยา แต่คำกริยาในภาษาไทยถิ่นอีสานที่ปรากฏร่วมกับ *ว่า ให้* นั้นมีจำนวนจำกัดกว่าคำกริยาที่ปรากฏร่วมในภาษาไทยถิ่นกลาง อย่างไรก็ตามบางประโยคสามารถละตัวนำส่วนเติมเต็ม *ให้ ว่า* และมีการหยุดชั่วขณะหน้าอนุพากย์ซ้อน ส่วนคำนาม *หม่อง หรือ บ่อน (ที่)* ในภาษาไทยถิ่นอีสานไม่ปรากฏเป็นตัวนำส่วนเติมเต็มอย่างในภาษาไทยถิ่นกลาง การปรากฏของ

¹ ผศ.ดร.ชมพูนุท ธารีเอียร์ อาจารย์ประจำสาขาภาษาและวรรณคดีตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ตัวนำส่วนเติมเต็ม **ที่** ในภาษาไทยถิ่นกลางซึ่งไม่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นอีสานนั้น ผู้บอกภาษาจะพูดเป็นประโยคความเดียวสองประโยค โดยไม่มีการปรากฏร่วมของตัวนำส่วนเติมเต็ม ดังนั้นคำ **หม่อง** หรือ **บ่อน (ที่)** ในภาษาไทยถิ่นอีสานซึ่งทำหน้าที่เป็นคำนาม และคำบุพบทนั้นไม่ปรากฏเป็นตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นอีสาน

คำสำคัญ: ตัวนำส่วนเติมเต็ม, ภาษาไทยถิ่นอีสาน, ภาษาไทย

Abstract

The complementizers play the important role in forming complex sentence. Thai linguists had studied the complementizers in Standard Thai (ST), the finding show that there are three complementizers : *wāa*, *hây* and *thîi*. The reviewing of literature shows that there have been no study on complementizers in Thai Dialects. I surmise that the phenomenon of complementizers in Northeastern Thai Dialects (NTD) are difference from in ST. This study aims to identify the complementizers in NTD and find out how they occur. Base on the data, forming complex sentence in NTD and ST, they were compared and found out their occurrence: verb classes and complementizers. The finding of this study, two complementizers in NTD, *wāa* and *hây* are grammaticalized from the verb *wāa* ‘to say’ and the verb *hây* ‘to give’ respectively. Their syntactic behaviors comform with the complementizers found in ST. The two complementizers in NTD may be occur back of intransitive verbs or transitive verbs, but the number of verb classes in NTD which occur with them have less than the number of verb classes in ST. However, some sentences, the Complementizers ‘*wāa*, *hây*’ were not occurrence by the deletion (Zero Complementizers) and a pause before subordinate clauses. No have the occurrence of noun *thîi* ‘place’ in NTD, the informants use the noun ‘*บ๊วณ*’ or ‘*ม๊วญ*’. And no have The complementizer ‘*thîi*’ in forming complex sentence in NTD, the informants will use in forming two single sentences, no have the occurrence of the Complementizers. So that the noun and the preposition ‘*บ๊วณ*’ or ‘*ม๊วญ*’ are not the Complementizers in NTD.

Keywords: complementizers, Northeastern Thai Dialects, Thai Dialects

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่าคำ ว่า เป็นอกรรมกริยาในภาษาไทยมาตรฐานทั้งนี้พิจารณาได้จากการปรากฏของคำ ว่า ในประโยคดังต่อไปนี้

ฉัน <u>ว่า</u> แล้วมันต้องเป็นแบบนี้	(เคยบอก เคยพูด)
เขา <u>ไม่ ว่า</u> อะไรเลย	(พูด ตำหนิ)
เขา <u>จะ ว่า</u> อะไรได้	(พูด ตำหนิ)

คำว่า ว่า ในประโยคแรกแปลว่า เคยพูด เป็นคำกริยาตามหลังประธาน ฉัน ส่วนคำ ว่า ประโยคที่สองแปลว่า พูด ตำหนิ เป็นคำกริยาที่สามารถทำให้ปฏิเสธได้โดยตามหลังคำปฏิเสธ ไม่ ส่วนคำ ว่า ในประโยคที่สามแปลว่า พูด ตำหนิ เป็นคำกริยาที่นำด้วยคำกริยาช่วย จะ

Kitima Indrambarya (1994 : อ้างถึง .Pranee Kullavanijaya, 1974: 214-215) กล่าวว่า ว่า เป็นสกรรมกริยาเพราะต้องการอาร์กิวเมนต์ (argument) 2 ส่วนคือ ประธาน และกรรมที่เป็นประโยค เช่น “ฉัน ว่า แล้ว ว่า ฝนจะตก” คำ ว่า ต้องการ ฉัน เป็นประธานและต้องการ ว่า ฝนจะตก มาเป็นกรรมที่เป็นประโยคเพื่อให้ประโยคสมบูรณ์

ต่อมา ว่า มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) โดยกลายเป็นคำบุพบทมีหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม Kitima Indrambarya (1994 : 312, 326) กล่าวถึง ว่า ในฐานะที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มนั้นเป็นคำบุพบท ตามด้วยอนุพากย์เติมเต็ม โดยอนุพากย์เติมเต็มที่นำด้วย ว่า นี้เป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยาหลักในอนุพากย์หลัก ตัวอย่างเช่น

นวล บอก เล็ก [ว่า เงิน อยู่ ได้ เดียว]

คำกริยาหลัก บอก ต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า ซึ่งนำเอาอนุพากย์ เงินอยู่ได้เดียว มาเติมเต็มกริยาหลัก คำกริยาหลักในอนุพากย์หลักซึ่งต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า มักจะเป็นคำกริยาที่มีผลต่อการรับรู้ (the awareness or the acknowledgement) โดยจำแนกเป็นคำกริยาที่เกี่ยวกับการพูด-การยืนยัน (the denoting indirect speech or assertion) เช่น บอก พูด บรรยาย ถาม ตะโกน คุย อวด ไม่ สัญญา คำกริยาที่เกี่ยวกับการรับรู้-เข้าใจ-เชื่อถือ (the

expressing awareness with respect) เช่น *ไฉน เข้าใจ คิด นึก ผัน เชื่อ ตั้งใจ เป็นต้น*

Amara Prasithrasint (2009: 152) กล่าวว่า *ว่า* เป็นกริยาที่เกี่ยวข้องกับสื่อสาร (Communicative verbs) และได้มีการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์กลายเป็นตัวนำส่วนเติมเต็มซึ่งจะพาเอาอนุพากย์เติมเต็มมาด้วย ตัวนำส่วนเติมเต็ม *ว่า* ปรากฏร่วมกับกริยาสื่อสารอื่นๆ เช่น *พูด ตอบ กล่าวหา ร้อง อ่าง เล่า* ตัวอย่างเช่น

เขา พูด [*ว่า* คุณเป็นคนดี]

เขา คิด [*ว่า* คุณเป็นคนดี]

คำว่า *ว่า* ในประโยคข้างต้นมีการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มโดยตามหลังคำกริยาสื่อสารซึ่งเป็นคำกริยาหลักคือ *พูด คิด* อาร์กิวเมนต์ที่ตามหลังกริยาหลักเป็นอนุพากย์เติมเต็ม (complement clause) คือ *ว่า* คุณเป็นคนดี และ *ว่า* คุณเป็นคนดี ตามลำดับโดยมี *ว่า* เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม

Amara Prasithrasint (2009: 147) ยังกล่าวอีกว่า ตัวนำส่วนเติมเต็มเป็นคำไวยากรณ์ที่บ่งชี้อนุพากย์เติมเต็มซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยาหลัก ทั้งนี้ คำกริยาหลักจะเลือกที่จะปรากฏกับตัวนำส่วนเติมเต็มใดๆ (*ว่า ให้ ที่*) และตามด้วยอนุพากย์เติมเต็มหรือส่วนเติมเต็มประโยค (Complement clause หรือ sentential complement) เมื่อพิจารณาตามชนิดของคำแล้ว อมรา ประสิทธิ์-รัฐสินธุ์ (2543 : 36, 38) จัดให้ *ว่า ให้* ซึ่งเป็นคำกริยา และ *ที่* ซึ่งเป็นคำนามนั้นจัดเป็นคำบุพบทด้วย กล่าวคือ มีรูปเดียวกันกับคำบุพบท โดยทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม

ส่วนคำ *ให้* เป็นคำสรรกรมกริยาในภาษาไทยมาตรฐาน พิจารณาได้จากการปรากฏของคำ *ให้* ในประโยคดังต่อไปนี้

เขา ให้ น้อยหน้า ฉันท (มอบ ยกให้)

เขา จะให้ กางเกง ฉันท (มอบ ยกให้)

คำว่า ให้ ในประโยคข้างต้น แปลว่า มอบ ยกให้ แจก เป็นคำกริยาก่อเหตุ (causative verbs) บางตำราเรียกว่า กริยาทวิกรรม (ditransitive verbs) ตามหลังประธาน เขา ส่วนในประโยคที่สอง ให้ เป็นคำกริยาที่นำด้วยคำกริยาช่วย จะ

ต่อมา ให้ มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยกลายเป็นคำบุพบทมีหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม เช่นเดียวกัน คำว่า ให้ ได้พาเอาอนุพากย์เติมเต็มที่ทำหน้าที่ในฐานะกรรมของคำกริยาในประโยคหลักมาด้วย ตัวอย่างเช่น

เขา สั่ง [ให้ ฉันนั่งลง]

เขา ขอร้อง [ให้ ฉันไปด้วย]

คำ ให้ ในประโยคข้างต้นเป็นตัวนำส่วนเติมเต็มที่พาเอาอนุพากย์เติมเต็ม ฉันนั่งลง ฉันไปด้วย มาปรากฏด้วย คำ ให้ ปรากฏร่วมกับคำกริยา สั่ง ขอร้อง ตามลำดับ

Kitima Indrambarya (1994 : 245, 285) กล่าวถึง ให้ ในอนุพากย์เติมเต็มเต็มว่า ให้ เป็นกรรมกริยาก่อเหตุ ตามหลังคำกริยาบางกลุ่มที่ต้องการกรรมกริยาก่อเหตุ ให้ เช่น คำกริยาแนะนำ คำกริยาสั่งการ คำกริยาเหล่านี้เช่น บอก อนุญาต เชิญ ใช้ ขวน ขอ ขอร้อง แนะนำ ปรารภ สั่ง ชวน จ้าง ตัวอย่างเช่น

พ่อ อนุญาต [ให้ ปุ๊กไปเที่ยว]

แดง ขอร้อง เล็ก [ให้ เล็กล้างจาน]

อนุพากย์เติมเต็มที่มีคำว่า ให้ นั้นเป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยาหลัก อนุญาต ขอร้อง อย่างไรก็ตาม Kitima Indrambarya (1994 : 294) ได้จัดคำว่า ให้ เป็นคำวิเศษณ์บอกเป้าหมายที่นำหน้า อนุพากย์เติมเต็ม คำกริยาหลักที่ต้องการ ให้ เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม เช่น อวด บ่น แจก เล่า ป้อน ตัวอย่างเช่น

แม่ เล่า นิทาน [ให้ ปุ่ม ฟัง]

นอกจากนี้ Amara Prasithrasint (2009 : 151) ได้เสนอเกณฑ์การพิจารณาประโยคที่มีอนุพากย์เติมเต็มว่า อนุพากย์เติมเต็มนั้นสามารถแทนด้วยคำว่า อะไร ได้ดังตัวอย่างเช่น

เขา สั่ง [ให้ ฉันทน์ลง]

เขา สั่ง [อะไร]

การใช้คำถาม อะไร แทนในตำแหน่งหลังคำกริยาในประโยคหลัก ย่อมแสดงว่า ให้ฉันทน์ลง เป็นอนุพากย์เติมเต็มของคำกริยา สั่ง ส่วนคำว่า ให้ ไม่ใช่คำกริยาหลักแต่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มที่พาเอาอนุพากย์เติมเต็มมาด้วยเพื่อทำให้ประโยคสมบูรณ์ขึ้น

สำหรับคำว่า ที่ Amara Prasithrasint (2009: 151) กล่าวว่า ที่ เป็นคำนามและได้มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์โดยกลายเป็นบุพบททำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มเช่นเดียวกัน

ฉันทน์ เคยมา ที่แห่งนี้ แล้ว

ฉันทน์ เสียใจ [ที่ คุณไม่มา]

คำว่า ที่ ในประโยคแรกเป็นคำนาม หมายถึง สถานที่ แหล่ง ส่วนคำว่า ที่ ในประโยคที่สองเป็นตัวนำส่วนเติมเต็มที่นำหน้าอนุพากย์เติมเต็ม คุณไม่มา ซึ่งสามารถทดสอบว่าเป็นอนุพากย์เติมเต็มได้ โดยการแทนด้วยคำว่า อะไร เช่นเดียวกันกับ ให้ ว่า ตัวอย่างเช่น

ฉันทน์ เสียใจ [ที่ คุณไม่มา]

ฉันทน์ เสียใจ [อะไร]

จากตัวอย่างสามารถแทนที่ ที่คุณไม่มา ด้วยคำว่า อะไร ดังนั้น คุณไม่มา เป็นอนุพากย์เติมเต็มของคำกริยาหลักคือ เสียใจ โดยมี ที่ เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มของอนุพากย์

งานวิจัยของ Kitima Indrambarya (1994 : 330) กล่าวว่า ตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ เป็นคำบุพบทที่พาอนุพากย์ซ้อนมาเติมเต็มคำกริยาหลักในอนุพากย์หลัก คำกริยาหลักที่ต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ มักเป็นคำกริยาที่เกี่ยวกับ

ปฏิกิริยาทางอารมณ์ (an emotional reaction) ตัวอย่างคำกริยาที่ต้องการ
ตัวนำส่วนเติมเต็ม **ที่** เช่น เปื่อ ชอบ ดิใจ โกรธ น้อยใจ เสียใจ ยินดี โชคดี
เคราะห์ดี ตัวอย่าง

ฉัน	โชคดี	[ที่ เธอไปทัน]
แม่	ชอบ	[ที่ คุ่มตื้นเข้า]

นอกจากนี้ในบทความของ Amara Prasithrasint (2009) ได้ระบุว่า
คำกริยาหลักที่ต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม **ให้ ว่า ที่** มักเป็นคำกริยาที่มี
ลักษณะดังนี้

คำกริยาที่ต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม **ให้** ได้แก่

คำกริยาก่อเหตุ (causation) เช่น สร้าง ส่งผล ดลบันดาล

คำกริยากดดัน (pressure) เช่น เคี้ยวเข็ญ ขอร้อง บังคับ

คำกริยาที่ต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม **ว่า** ได้แก่

คำกริยาแสดงการกระทำ (action) เช่น แข่งขัน เสสสร้าง กลายเป็น

คำกริยาบอกความรู้สึก (feeling) เช่น มั่นใจ แปลกใจ เกรง

คำกริยาบอกการได้ยิน (hearing) เช่น ได้ยิน ฟัง

คำกริยาบอกการรับรู้-ปริชาน (cognition) เช่น แปล ได้ความ

หมายความว่า

คำกริยาเกี่ยวกับการพูด (saying) เช่น รายงาน อธิบาย อวยพร

คำกริยาเกี่ยวกับการเห็น (seeing) เช่น จับตา พบ ปรากฏ

คำกริยาบอกการคิด (thinking) เช่น สงสัย จำได้ ยอมรับ

คำกริยาที่ต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม **ที่** ได้แก่

คำกริยาบอกลักษณะ (character) เช่น ใจร้าย ใจแคบ ดึงดัน

คำกริยาบอกความรู้สึก (feeling) เช่น เจ็บใจ ผิดหวัง เสียหาย

คำกริยาบอกความตั้งใจ (intention) เช่น ตั้งใจ ยืนยัน หวัง

คำกริยาบอกความเป็นไปได้ (possibility) เช่น เป็นไปได้

สมควร สามารถ

การศึกษาเรื่องตัวนำส่วนเติมเต็ม **ว่า ให้ ที่** จากงานของนักภาษาศาสตร์ที่กล่าวมานี้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของคำกริยา **ว่า ให้**

และคำนาม **ที่** ในภาษาไทยถิ่นกลาง ผู้เขียนจึงเกิดข้อสงสัยว่า ปรากฏการณ์นี้ได้ปรากฏในภาษาไทยถิ่นอีสานด้วยหรือไม่ และปรากฏอย่างไร คำว่า **ที่** เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นอีสานหรือไม่ ปรากฏอย่างไร มีคำกริยาชนิดใดบ้างที่ปรากฏร่วมกับตัวนำส่วนเติมเต็มแต่ละตัว คำกริยาชนิดใดบ้างที่ปรากฏกับตัวนำส่วนเติมเต็มมากกว่า 1 คำ ถ้ามีตัวนำส่วนเติมเต็มที่ปรากฏกับคำกริยาหลักได้หลายคำ คำนั้นจะแสดงความหมายต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วิธีการศึกษาภาษาไทยถิ่นอีสานในบทความนี้สิ่งที่สำคัญคือ วิธีการหาข้อมูลจำนวนหนึ่งที่เป็นประโยคซับซ้อนเพื่อนำมาใช้เป็นประโยคนำความคิดผ่านการสนทนากับผู้บอกภาษา ข้อมูลที่เป็นประโยคซับซ้อนที่เขียนเป็นภาษาไทยถิ่นอีสานในปัจจุบันค่อนข้างหายาก ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นล้วนแล้วแต่พิมพ์ข้อความเป็นภาษาไทยถิ่นกลางทั้งสิ้น ดังนั้นผู้เขียนจึงกำหนดวิธีการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากผู้บอกภาษา การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารได้มาจาก 2 แหล่งคือ เอกสารที่เขียนเป็นภาษาไทยถิ่นกลาง (ภาษาไทยมาตรฐาน) และเอกสารที่เป็นภาษาไทยถิ่นอีสานแต่พิมพ์ด้วยอักษรไทย จากนั้นจึงจัดระเบียบของข้อมูล ก่อนที่จะนำไปสนทนากับผู้บอกภาษาเพื่อค้นหการปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นอีสานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

วิธีการรวบรวมประโยคซับซ้อนจากเอกสารที่เขียนเป็นภาษาไทยถิ่นกลาง ผู้เขียนได้รวบรวมประโยคซับซ้อนที่ปรากฏตัวบ่งชี้คำว่า **ว่า ให้ ที่** จากภาษาไทยถิ่นกลางซึ่งมีผู้ศึกษาไว้บ้างแล้วเช่น บทความของ Amara Prasithrasint (2009) งานวิจัยของ Kitima Indrambarya (1994) และคัดเลือกบางประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) ส่วนการรวบรวมประโยคซับซ้อนจากเอกสารภาษาไทยถิ่นอีสานนั้นผู้เขียนได้รวบรวมจากหนังสือคำสอนของปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน แต่พิมพ์ด้วยอักษรไทยได้แก่ งานของบุญนาค พิณิจพล (ม.ป.ป.) เป็นงานประเภทกลอนผญาสอน (ลำยาว)

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกประโยคซับซ้อนมี 2 ประการคือ ประการแรก คัดเลือกประโยคที่ปรากฏตัวบ่งชี้ **ว่า ให้ ที่** ประการที่สอง คัดเลือกประโยคที่สันนิษฐานว่าจะเป็นประโยคซับซ้อนแต่ไม่ปรากฏตัวบ่งชี้ **ว่า ให้ ที่** ทั้งนี้ผู้เขียนได้ใช้เกณฑ์การปรากฏของคำกริยาหลักด้วย กล่าวคือ ประโยคที่มีคำกริยาหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับการสื่อสาร การบังคับ การสั่งการ การแนะนำ การ

ข้อร้อง การเชิญชวน การแปลความ การคิด การรับรู้เข้าใจ กริยาก่อเหตุ เป็นต้น เนื่องจากคำกริยาเหล่านี้ต้องการหรือยินยอมให้ตัวนำส่วนเติมเต็ม **ว่า ให้ ที่** ปรากฏรวมได้ ดังที่ Amara Prasithrasint (2009) ได้กล่าวไว้ข้างต้น ประโยคที่ได้คัดเลือกมีจำนวน 100 ประโยค การศึกษาคำนี้ผู้เขียนไม่ศึกษาส่วนเติมเต็มที่มี การประสมคำ เช่น **ที่จะ ที่ว่า แปลว่า หมายความว่า**

อย่างไรก็ตามประโยคที่คัดเลือกไว้ไม่อาจยืนยันได้ว่าผู้บอกภาษาไทยถิ่นอีสานได้ใช้สนทนาในชีวิตประจำวันหรือไม่ ดังนั้นผู้เขียนจึงได้เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาอีกชั้นหนึ่ง ผู้เขียนกำหนดให้พื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาได้แก่ อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นตัวแทนภาษาไทยถิ่นอีสาน ผู้บอกภาษามีจำนวน 2 คน อายุ 50-65 ปี โดยเริ่มจากการสนทนาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยคที่คัดเลือกไว้พร้อมกับสังเกตประโยคที่ผู้บอกภาษาพูดได้ตอบ

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่จะนำเสนอต่อไปนี้ เป็นประโยคที่ผู้บอกภาษาไทยถิ่นอีสานใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้จะเปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นกลางโดยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม **ว่า** ในภาษาไทยถิ่นอีสาน
2. การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม **ให้** ในภาษาไทยถิ่นอีสาน
3. การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม **ที่** ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

1. การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม **ว่า** ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

1.1 การปรากฏของคำ **ว่า** ในฐานะคำกริยาในภาษาไทยถิ่นอีสาน

คำ **ว่า** ในภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นทั้งคำกริยาและตัวนำส่วนเติมเต็ม เมื่อเป็นคำกริยาจะมีความหมายว่า พูดว่า บอกว่า กล่าวว่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) เพ็น ลี ว่า หยั่งได้ : เขา จะ ว่า อะไรได้ (พูด ตำหนิ)
- (2) เพ็น บ่อ ว่า หยั่งเลย : เขา ไม่ ว่า อะไรเลย (พูด ตำหนิ)
- (3) เพ็น ว่า อย่าประมาท : ท่าน กล่าวว่า อย่าประมาท (กล่าวว่า)
- (4) เพ็น ว่า อย่าผิดศีลห้า : ท่าน กล่าวว่า อย่าผิดศีลห้า (กล่าวว่า)

- (5) ค้นเห็นกับหน้าจั่ง ลิ่ว แม่่น : หากเห็นด้วยตาจั่ง จะบอกว่า ใช่
(บอกว่า)
- (6) ซ้อย ว่า แล้ว มันต้องเป็นจั่งสิ : ฉัน ว่า แล้ว มันต้องเป็นแบบนี้ (บอก)
- (7) เจ้า อย่าว่า บาบปเห็นโต : เธอ อย่าพูดว่า บาบปไม่เห็นตัว (พูด)
- (8) พี่น ว่า เหล้ายาฆ่าผีฮ้าย : ท่าน กล่าวว่า เหล้ายาเหมือนผีร้าย
(กล่าวว่า)
- (9) พี่น ว่า ซ้อย : เขา ตำหนิ ฉัน (ตำหนิ คำ)

ประโยคที่ยกมาข้างต้นคำว่า ว่า เป็นคำกริยาหมายถึง บอก พูด ตำหนิ กล่าวว่า บอกว่า ส่วนเติมเต็มที่ตามหลังคำ ว่า อาจเป็นนามวลีเช่น ประโยค (1, 2) อาจเป็นกริยาวลีเช่นประโยค (3, 4, 5) หรือประโยคเช่นประโยค (6, 7, 8) ซึ่งทั้งนามวลี กริยาวลี และประโยคนั้นทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของกริยา ว่า ส่วนในประโยคที่ (9) ว่า เป็นสกรรมกริยาแปลว่า ตำหนิ ด่า โดยมีนามวลี ซ้อย ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคซึ่งสามารถแทนด้วยคำว่า “ใคร”

1.2 การปรากฏของคำ ว่า ในฐานะตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นอีสาน

จากข้อมูลประโยคความซ้อนในภาษาไทยถิ่นอีสาน คำกริยา ว่า มีการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์กลายเป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม

- (10) พี่น ว่า [ว่า เจ้าจบเจือ] : เขา พูด [ว่า คุณเป็นคนดี]
- (11) พี่น คิด [ว่า เจ้าจบเจือ] : เขา คิด [ว่า คุณเป็นคนดี]
- (12) คับบ่เชื่อ กะอย่าหาว่า [ว่า มันบ่แม่น] : หากไม่เชื่อ ก็อย่า
กล่าวหา [ว่า มันไม่ใช่]
- (13) เจ้า อย่าอวด [ว่า เจ้าเก่ง] : เธอ อย่าอวด [ว่า ตัวเองเก่ง]
เจ้า อย่าแบ่ง [ว่า เจ้าใหญ่] เธอ อย่าแบ่ง [ว่า ตัวเองใหญ่]
- (14) เจ้าอย่าขี้เคย [ว่า เจ้ายังหนุ่ม] : เธอ อย่าม่ [ว่า ตัวเองยังแข็งแรง]
- (15) พี่น หลง [ว่า พี่นมีเงินทองหลาย] : เขา นึก [ว่า เขามีเงินทอง
มากมาย]

ประโยคที่ยกมาข้างต้นคำว่า ว่า ไม่ใช่กริยาหลักแต่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มที่พาเอาอนุพากย์ซ้อนมาด้วย อนุพากย์ซ้อนสามารถแทนด้วย อะไร เราเรียก

อนุพากย์ซ้อนตามตำราไวยากรณ์ไทยดั้งเดิมว่า นามานุประโยค หรืออนุประโยคที่ทำหน้าที่หน่วยเสริมความของกริยาหลัก

คำกริยาหลักในภาษาไทยถิ่นอีสานที่ต้องการการปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า มีลักษณะเช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐานได้แก่ คำกริยาสื่อสาร เช่น บอก แจ้ง ว่า(พูด) เอ็น(เรียก) ย้อง(ยกยอ) ชิม(กระซิบ) ชี้ตัวะ(โกหก) ทวย(ทนาย) คำกริยาแสดงอารมณ์ความรู้สึก เช่น ย่าน(กลัว) จิต(แปลกใจ) มันใจ คำกริยาเกี่ยวกับการคิดและรับรู้(ปรีชา) เช่น คิด(คิด) ฮู้(รู้) หมาย(หวัง) จื่อ(จำ) ย่าน(กลัว) แมน(เกรงว่า) พิติ(สมมติเอา) ฝัน คำกริยาที่เกี่ยวกับการได้ยิน เช่น ได้ยิน ตัวอย่างประโยค

- (16) เพิ่น ว่า [ว่า คันใส่ฝุ่นข้าวสิงามสีดั่ง] : ท่าน พูด [ว่า หากใส่ปุ๋ยข้าวจะสวย] (เม็ดเต็มรวง)
- (17) เจ้า อย่าหาว่า [ว่า เพิ่นบ่มีหมู] : เธอ อย่ากล่าวหา [ว่า เขาไม่มีเพื่อน]
- (18) เจ้า อย่าพิติ [ว่า โตเป็นหนุ่ม] : เธอ อย่าสมมติเอา [ว่า ตัวเองยังแข็งแรง]
- (19) ซ้อย คิด [ว่า เจ้าเขาขายสำ] : ฉัน คิด [ว่า เธอควรหยุดขายเสีย]
- (20) ซ้อย ได้ยิน [ว่า เพิ่นถึกหอย] : ฉัน ได้ยิน [ว่า เขาถูกล็อตเตอรี่]

จากตัวอย่างที่ (16, 17) ตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า ปรากฏหลังกรรมกริยาหลักซึ่งเป็นคำกริยาสื่อสาร ว่า (พูด) หาว่า (กล่าวหา) ตัวอย่างที่ (18, 19) ปรากฏกับคำกริยาเกี่ยวกับการคิดและรับรู้ คิด (คิด) พิติ (สมมติเอา) ตัวอย่างที่ (20) ปรากฏกับคำกริยาที่เกี่ยวกับการได้ยิน ได้ยิน คำกริยาจากตัวอย่างเหล่านี้เป็นกรรมกริยาที่ต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า

ตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า อาจปรากฏหลังกรรมกริยา กรรมกริยานั้นอาจต้องการการปรากฏหรือยินยอมให้ตัวนำส่วนเติมเต็มที่พาอนุพากย์ซ้อนมาปรากฏก็ได้

- (21) ก. *เพิ่น บอก อ้ายมี : *เพิ่น บอก พี่มี
ข. เพิ่น บอก อ้ายมี [ว่า อย่าเห็ดนา] : เพิ่น บอก พี่มี [ว่า อย่าทำนา]

- (22) ก. *พ่อเฒ่า สอน อ้ายมี : *พ่อ สอน อ้ายมี
 ข. พ่อเฒ่า สอน อ้ายมี [ว่า เป็นเสื่อให้ไว้ลาย] : พ่อ สอน พี่มี [ว่า เป็นเสื่อต้องไว้ลาย]
- (23) ก. เจ้า อย่าชี้ตัว ข้อย : เธอ อย่าโกหก ฉัน
 ข. เจ้า อย่าชี้ตัว ข้อย [ว่า เจ้าบ่อได้เฝ้า] : เธอ อย่าโกหก ฉัน [ว่า เธอไม่ได้พูด]
- (24) ก. เพิ่น ดี อ้ายแดง : เขา ตำหนิ พีแดง
 ข. เพิ่น ดี อ้ายแดง [ว่า บ่อเฮ็ดเวียกหยังเลย : เขา ตำหนิ พีแดง [ว่า ไม่ทำงานอะไรเลย]

จากตัวอย่างที่ (21 ข, 22 ข) คำกริยาหลัก บอก สอน เป็นกรรมกริยาที่ต้องการการปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า ที่พาเอาอนุพากย์ซ้อนมาด้วย ส่วน (21 ก, 22 ก) เป็นประโยคไม่สมบูรณ์เพราะไม่ปรากฏตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า และอนุพากย์ซ้อน นั่นแสดงว่าคำกริยาหลัก บอก สอน ต้องการการปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็มและอนุพากย์ซ้อน กล่าวโดยสรุปคือ คำกริยาบางกลุ่มต้องการการปรากฏหรือบังคับการปรากฏของอนุพากย์ซ้อนที่มีตัวนำส่วนเติมเต็มเป็นตัวเชื่อม

ส่วนตัวอย่าง (23ก, 24ก) ชี้ตัว (โกหก) ดี (ดี ตำหนิ) เป็นกรรมกริยาไม่ต้องมีตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า ก็ได้ สำหรับตัวอย่างที่ (23 ข, 24 ข.) มีตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า พาเอาอนุพากย์ซ้อนมาเติมเต็ม คำกริยาหลัก ชี้ตัว ดี จึงอาจกล่าวได้ว่า คำกริยาบางกลุ่มไม่บังคับการปรากฏของอนุพากย์ซ้อนแต่ยินยอมให้ปรากฏได้เพื่อทำให้ประโยคสมบูรณ์ขึ้น (อนุพากย์ซ้อนจะปรากฏหรือไม่ก็ได้สำหรับคำกริยาหลักบางกลุ่ม)

การปรากฏในลักษณะอื่นๆ

ผู้เขียนพบว่าบางครั้งประโยคในภาษาถิ่นอีสานบางประโยคไม่ปรากฏตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า (Zero Complementizer) เจ้าของภาษาก็สามารถสื่อสารกันได้ ตัวอย่างประโยค (25-27) ก

- (25) ก. เพิ่น ทวย ๘ หยังกะแม่นเบ็ด : เขา ทวย [ว่า อะไรก็ถูกต้องหมด]
 ข. *เพิ่น ทวย : *เขา ทวย

(26) ก. เพ็ญ หวัง ๑ สิบเป็นดองนำเจ้า : เขา หวัง [ว่า] จะแต่งงานกับเธอ]

ข. *เพ็ญ หวัง : *เขา หวัง

(27) ก. เพ็ญ หวัง ๑ สิบฝากผีฝากไข่นำเจ้า : เขา หวัง [ว่า] จะฝากผีฝาก
ไข่นำเจ้า]

ข. *เพ็ญ หวัง : *เขา หวัง

ประโยคที่ (25 ก, 26 ก, 27 ก) คำกริยาหลัก ทวย(ทำนาย) หวัง ต้องการอนุพากย์ซ้อนมาเติมเต็มโดยไม่ปรากฏตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า ก็ได้ ส่วนประโยค (25 ข, 26 ข, 27 ข) ซึ่งมีเครื่องหมาย * เป็นประโยคไม่ชัดเจน เนื่องจากคำกริยา ทวย หวัง เป็นกริยาที่ต้องการอนุพากย์ซ้อน นั้นแสดงให้เห็นว่าคำกริยาหลัก ทวย หวัง ปรากฏเดี่ยวๆ โดยไม่มีอนุพากย์มาเติมเต็มไม่ได้ เพราะจะทำให้การสื่อสารไม่สมบูรณ์ ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าประโยคซ้อนที่มีการปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า ในภาษาไทยถิ่นอีสานกำลังอยู่ในช่วงเกิดการเปลี่ยนแปลงแต่ยังไม่สมบูรณ์โดยสิ้นเชิง

2. การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

2.1 การปรากฏของคำ ให้ ในฐานะคำกริยาในภาษาไทยถิ่นอีสาน

ในภาษาไทยถิ่นอีสานคำ ให้ เป็นทั้งคำกริยาและตัวนำส่วนเติมเต็ม เมื่อเป็นคำกริยา จะมีความหมายว่า “มอบ ยกให้” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(28) เพ็ญ ให้ บักมี ข้อย : เขา ให้ น้อยหน้า ฉั่น

(29) เพ็ญ สิให้ โส้ง ข้อย : เขา จะให้ กางเกง ฉั่น

(30) หมู ให้ ถังฝ้าย ข้อย : เพื่อน ให้ ถังผ้าฝ้าย ฉั่น

ประโยค (28-30) เป็นประโยคเดียวมีคำกริยา ให้ เป็นคำกริยาทวิกรรมคือ เป็นคำกริยาที่ต้องการกรรมสองตัวคือ บักมี-ข้อย โส้ง-ข้อย ถังฝ้าย-ข้อย ตามลำดับ

2.2 การปรากฏของคำ ให้ ในฐานะตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นอีสาน

ประโยคความซ้อนในภาษาไทยถิ่นอีสาน คำกริยา ให้ มีการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์กลายเป็นตัวนำส่วนเติมเต็มเช่นเดียวกับในภาษาไทยมาตรฐาน มีหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มที่พาเอาอนุพากย์ซ้อน มาช่วยขยายอนุพากย์หลัก ตัวอย่าง

- (31) พี่น บอก [ให้ ข้อยนังลง] : เขา สั่ง [ให้ ฉันทังลง]
- (32) พี่น บอก [ให้ ข้อยถือศาสนาพุทธ] : ท่าน บอก [ให้ ฉันทับถือศาสนาพุทธ]
- (33) พี่น ขอฮ้อง [ให้ ข้อยไปนำ] : เขา ขอร้อง [ให้ ฉันทไปด้วย]
- (34) หมอมอ ขี้ตัวะ [ให้ เฮาแต่งคาย] : หมอดู โกหก [ให้ เราบูชาครู]

ประโยค (31-34) คำกริยา บอก ขอฮ้อง ขี้ตัวะ ต้องการการปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ ซึ่งพาเอาอนุพากย์ซ้อน ข้อยนังลง ข้อยถือศาสนาพุทธ ข้อยไปนำ เฮาแต่งคาย ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยาหลักคือ บอก ขอฮ้อง ขี้ตัวะ ตามลำดับ โดยมีตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ เป็นตัวเชื่อม

การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ ในภาษาไทยถิ่นอีสาน จะปรากฏร่วมกับคำกริยาแนะนำ-ชี้แนะ คำกริยาก่อเหตุ คำกริยาบังคับกดดัน คำกริยาการกระทำ ตัวอย่างเช่น หมาย(มุ่งหวัง) ฮ้องขอ(ร้องขอ) ตัว(โกหก) ปะ(ทั้ง ละทั้ง) ปั้น(แบ่ง) บอก สอน เป็นต้น

- (35) พี่น หมาย [ให้ เจ้าไปนำ] : เขา มุ่งหวัง [ให้ เธอไปด้วย]
- (36) ผู้ใหญ่ ฮ้องขอ [ให้ เจ้าไปนำ] : ตา ขอร้อง [ให้ เธอไปด้วย]
- (37) พี่น บอก [ให้ เจ้านังลง] : เขา บอก [ให้ เรอนังลง]
- (38) พี่น สอน [ให้ เจ้าเป็นคนดี] : ท่าน สอน [ให้ เธอเป็นคนดี]
- (39) อย่าฟ้าวเชื่อ พี่น ตัวะ [ให้ เฮาหลง] : อย่ารีบเชื่อ เขา โกหก [ให้ เราหลงเชื่อ]

ประโยคซ้อน (35-39) ประธานของอนุพากย์ย่อย เจ้า เฮา เป็นคำนามตัวเดียวกันกับกรรมของกริยาหลัก ในการสื่อสารจึงไม่จำเป็นต้องปรากฏกรรม

ของกริยาหลักก็ได้แต่ไปปรากฏเป็นประธานของอนุพากย์ย่อยโดยมีตัวนำส่วนเดิมเต็ม ให้ เป็นตัวเชื่อม อีกประการหนึ่งกริยาหลัก หมาย อึ้งขอ บอก สอน ตัว ต้องการการปรากฏของอนุพากย์ย่อยที่นำด้วย ให้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กริยาหลักบังคับการปรากฏของอนุพากย์ย่อย

ในทางกลับกันบางประโยคคำนามตัวเดียวกันอาจปรากฏเป็นกรรมของกริยาหลักแต่ไม่ปรากฏเป็นประธานของอนุพากย์ย่อยดังตัวอย่าง

(40) เพ็น ปะ นางมี [ให้ อยู่แต่ผู้เดียว] : เขา ทั้ง นางมี [ให้ อยู่คนเดียว]

(41) จง บอก หมูเฮา [ให้ เขาพ่นยา] : จง บอก พวกเรา [ให้ หยุคฉิด ยามาแมลง]

ประโยคข้อ (40-41) กรรมของประโยคหลัก (นางมี หมูเฮา) ไม่ปรากฏรูปประธานของอนุพากย์ย่อยโดยมีตัวนำส่วนเดิมเต็ม ให้ เป็นตัวเชื่อม ทั้งสองประโยคต่างกันที่ประโยค (40) กริยาหลักยินยอมให้อนุพากย์ย่อยที่นำด้วย ให้ ปรากฏได้ แต่ประโยคที่ (41) กริยาหลักต้องการการปรากฏของอนุพากย์ย่อยที่นำด้วย ให้ ดังนั้นจึงขาดอนุพากย์ย่อยไม่ได้ *จง บอก หมูเฮา เพราะอาจทำให้การสื่อสารไม่สมบูรณ์

(42) เพ็น ปัน น้ำ [ให้ เขาเอ็ดนาได้] : เขา แบ่ง น้ำ [ให้ เราทำนาได้]

ประโยคข้อที่ (42) กรรมของกริยาหลัก (น้ำ) เป็นคนละตัวกันกับประธานของอนุพากย์ย่อย (เขา) มีตัวนำส่วนเดิมเต็ม ให้ เป็นตัวเชื่อม กริยาหลัก (ปัน) ต้องการการปรากฏของอนุพากย์ย่อยที่นำด้วย ให้ เป็นตัวเชื่อม

สังเกตได้ว่า คำกริยาหลักในอนุพากย์หลักที่ต้องการตัวนำส่วนเดิมเต็ม ให้ ที่กล่าวมานั้นมีคำกริยาก่อเหตุ เช่น ปัน ปัน ศาล คำกริยาบังคับกกดตัน เช่น บอก สอน อึ้งขอ (ร้องขอ) หมาย (หวัง มุ่งหวัง) คำกริยาการกระทำเช่น ตัว (โกหก) ปะ (ทิ้ง ละทิ้ง)

การปรากฏในลักษณะอื่นๆ

ผู้เขียนพบว่าบางครั้งประโยคในภาษาถิ่นอีสานอาจไม่ปรากฏตัวนำส่วนเดิมเต็ม ให้ (Zero Complementizer) เจ้าของภาษาก็สามารถสื่อสารกันได้

ประโยคจึงอาจเป็นประโยคเดียวสองประโยค หรือเป็นประโยคซ้อนแต่ไม่ปรากฏตัวนำส่วนเติมเต็ม ตัวอย่าง

(43) อย่าหิวชา [Ø ปล่อยางแด] : อย่าใส่ใจ [ให้ ปล่อยางเสีย]

(44) บักจิงโฮ มั่น พา หมู [Ø เอ็ดซั่ว] : คนจัญไร มั่น ขวน เพื่อน [ให้ ไปทำซั่ว]

ประโยคที่ (43) เป็นประโยคที่มีโครงสร้างกริยาลี 2 หน่วยใช้การหยุดชั่วขณะ (pause) ในการแบ่งหน่วยโครงสร้าง ส่วนประโยคที่ (44) กริยาหลัก พา เป็นกรรมกริยาที่ต้องการการปรากฏของส่วนเติมเต็ม เอ็ดซั่ว โดยไม่ต้องมีตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ ก็ได้ อาจกล่าวได้ว่า ทั้งสองประโยคมีการละตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ ในกรณีที่ประโยคไม่ปรากฏอนุพากย์ย่อดังเช่น *บักจิงโฮ มั่นพาหมู (*คนจัญไร มั่นชวนเพื่อน) ประโยคนี้นี้จะไม่สามารถสื่อสารได้ แสดงให้เห็นว่าคำกริยาหลัก พา(ชวน) ต้องการส่วนเติมเต็ม มิฉะนั้นการสื่อสารจะไม่สมบูรณ์ หรือตัวอย่างในประโยคต่อไปนี้ก็สามารถละตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ ได้เช่นกันพร้อมกับการหยุดชั่วขณะด้วยดังนี้

จง บอก หมูเฮา p [Ø เซาฟ่นยา] : จง บอก พวกเรา [ให้ หยุดฉีดยาฆ่าแมลง]

นอกจากนี้ขณะที่บางประโยคในภาษาไทยมาตรฐานใช้ ให้ เป็นตัวนำส่วนเติมเต็มตามหลัง คำกริยาหลักบางคำ แต่ในภาษาไทยถิ่นอีสานใช้ ให้ เป็นคำกริยาหลักแทนก็สามารถสื่อสารให้เข้าใจได้เช่น

(45) ประชาชน เรียกร้อง [ให้ ยกเลิก พ.ร.ก. ฉุกเฉิน] :

ประชาชน ให้ เขา พ.ร.ก. สุกเส้น

[ประชาชน ให้ หยุด พ.ร.ก. ฉุกเฉิน]

(46) ประชาชน เรียกร้อง [ให้ นายกลาออก] :

ประชาชน ให้ นายก เขาเป็น

[ประชาชน ให้ นายก หยุดเป็น]

(47) เขา บอก [ให้ เธอหยุดพูด] :

เพื่อน ให้ เจ้าเขาว่า [เขา ให้ เธอหยุดพูด]

ประโยคที่ (45-46) ในภาษาไทยถิ่นอีสานไม่ใช้คำกริยาหลัก เรียกร้อง อาจเนื่องมาจากคำดังกล่าวไม่ใช่คำในภาษาถิ่นที่เจ้าของภาษาค้นเคยจึงมีการละคำที่ไม่เคยใช้ และเลือกใช้คำกริยา ให้ ซึ่งสามารถแทนที่และสื่อสารเข้าใจได้ ส่วนประโยคที่ (47) คำกริยา บอกให้ สามารถใช้ ให้ ได้เพราะมีความหมายครอบคลุมถึงการสั่งการ

3. การปรากฏของคำ ที่ (บ่อน หม่อง) ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

3.1 การปรากฏของคำ ที่ (หม่อง บ่อน) ในฐานะคำนามในภาษาไทยถิ่นอีสาน

ในภาษาไทยถิ่นอีสานคำนาม หม่อง บางถิ่นใช้ บ่อน เป็นคำนามซึ่งตรงกับในภาษาไทยมาตรฐานคือ ที่ แปลว่า แหล่ง สถานที่ ตัวอย่างประโยคเดียวที่ปรากฏคำนาม หม่อง ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

- (48) เจ้า สีไป หม่องใด : เธอ จะไป ที่ไหน
- (49) ซ้อย เคยมา หม่องนี้ แล้ว : ฉัน เคยมา ที่นี้ แล้ว
- (50) ปูฟูกให้แล้ว เจ้า นอน หม่องนี้ละ : ปูที่นอนให้แล้ว เธอ นอน ที่นี้ละ
- (51) พ่อเฒ่า สีซื้อ นา หม่องนี้ : พ่อกรรยา จะซื้อ นา แห่งนี้
- (52) ซ้อย ไปหา หลาย หม่อง : ฉัน ไปหา หลาย ที่

ประโยคที่ (48,49,50) คำนาม บ่อน ในภาษาไทยถิ่นอีสานปรากฏเป็นคำนามบอกสถานที่เป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยา ไป มา ส่วนในประโยค (51, 52) คำ หม่อง เป็นลักษณนามชนิดย่อยของคำนาม

สำหรับประโยคที่มีอนุพากย์ซ้อนคำนาม หม่อง ในภาษาไทยถิ่นอีสานไม่จำเป็นต้องมีตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ อย่างในภาษาไทยมาตรฐาน ตัวอย่าง

- (52) หม่อง เคยลกกล้า ซ้อยบ่เคยลีม : ที่ [ที่] เคยถอนกล้า ฉันไม่เคยลีม
- (53) หม่อง เจ้านอนนั้นได้ มีมดหลาย : ที่ [ที่] เธอนอนนั้นนะ มีมดมาก

(54) ไปเก็บขี้ไก่ หม่อง ไก่มั่นนอน : ไปเก็บขี้ไก่ ที่ [ที่] ไก่มั่นนอน

(55) ไปเก็บไข่ หม่อง มั่นเคยไข่ : ไปเก็บไข่ ที่ [ที่] มั่นเคยออกไข่

ประโยคที่ (52, 53) อนุพากย์ซ้อน ได้แก่ หม่องเคยลกก้า หม่องเจ้านอน ปรากฏหน้าอนุพากย์หลัก โดยอนุพากย์ซ้อนในภาษาไทยถิ่นอีสานไม่ต้องมีตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ส่วนประโยค (54, 55) อนุพากย์ซ้อน ได้แก่ หม่องไก่มั่นนอน หม่องมั่นเคยไข่ ปรากฏหลังอนุพากย์หลัก โดยอนุพากย์ซ้อนในภาษาไทยถิ่นอีสานไม่ต้องมีตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่

3.2 การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ในภาษาไทยมาตรฐาน เปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นอีสาน

ประโยคที่จะแสดงต่อไปนี้จะนำด้วยประโยคในภาษาไทยมาตรฐาน แล้วจึงตามด้วยประโยคที่ใช้สื่อสารในภาษาไทยถิ่นอีสาน เพื่อแสดงให้เห็นการปรากฏของประโยคที่มีตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ในภาษาไทยมาตรฐาน เปรียบเทียบกับการปรากฏของประโยคที่ไม่มีตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

(56) ที่ [ที่] เธอไปนั่น] คือบ้านพ่อของฉัน : บ่อน p เจ้าไปนั่น คือเฮือนพ่อช้อย

(57) ใคร [ที่] กินเหล้า] ควรหยุดกินเสีย : ไผ่ p กินเหล้า ก็เขาสำ

(58) หลึงใด [ที่] มีคู่ครองแล้ว] อย่าไปล่วงเกินเขา : หลึงใด p มีเจ้าของแล้ว อย่าไปล่วงเกิน

(59) ป่า [ที่] ไม่มีต้นไม้] ก็ไม่เรียกว่าป่านั้นละ : ดง p บ่มีกไม้กะบ่อ เอ็นดงนั่นตัวะ

ประโยคที่ (56-59) มีอนุพากย์ซ้อนที่เรียกว่า คุณานุประโยค คือ ที่ เธอไป ที่ ไม่มีต้นไม้ ที่ กินเหล้า ที่ มีคู่ครองแล้ว ทำหน้าที่ขยายคำนาม ที่ ป่าใคร หลึง ที่ ปรากฏหน้า เมื่อเปรียบเทียบกับประโยคในภาษาไทยถิ่นอีสานไม่ปรากฏตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ แต่มีการหยุดชั่วขณะ (pause) หน้าอนุพากย์ซ้อน

(60) พ่อให้เธอไปเอา สบง [ที่] อยู่ที่วัด] : พ่อให้เจ้าไปเอา สบง อยู่ วัด

ประโยคที่ (60) มีอนุพากย์ซ้อนที่เรียกว่า คุณานุประโยคคือ ที่อยู่วัด ทำหน้าที่ขยายคำนาม(กรรม) สงบ เมื่อเปรียบเทียบกับประโยคในภาษาไทยถิ่นอีสานไม่ปรากฏตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ และไม่ปรากฏบุพบท ที่ หน้าคำนาม วัด กล่าวคือ เป็นการละบุพบท ที่

(61) มัน ไม่จริง [ที่] ฉันทรักเขา : มัน บ่อแม่น p [ว่า] ซ้อยฮักเพิ่น

(62) เป็นไปไดใหม่ [ที่] ฉันทจะสอบผ่าน : สิเป็นไปไดบ่อ p ซ้อยสิสอบได้

ประโยคที่ (61-62) มีอนุพากย์ซ้อนที่เรียกว่า วิเศษณานุประโยคคือ ที่ ฉันทรักเขา ที่ ฉันทจะสอบผ่าน ทำหน้าที่ขยายคำกริยา จริง เป็นไปได ที่ปรากฏข้างหน้า เมื่อเปรียบเทียบกับประโยคในภาษาไทยถิ่นอีสานประโยคที่ (61) ปรากฏตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า นำหน้าอนุพากย์ซ้อน ซ้อยฮักเพิ่น แทนโดยไม่ใช่ตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ส่วนประโยคที่ (62) ไม่ปรากฏตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ แต่มีการหยุดชั่วขณะ (pause) หน้าอนุพากย์ซ้อน

(63) เขา ดีใจ [ที่] ฉันทสอบได้: เพิ่น ดีใจ P ซ้อยสอบได้

(64) เขา ตั้งใจ [ที่] จะบอกฉันทก่อนใคร : เพิ่น ตั้งใจ P สิบอกซ้อยก่อนไผ

(65) ฉันท ดีใจ [ที่] ได้พบเธอ : ซ้อย ดีใจ P ได้พบเจ้า

(66) ขาวนา สนุกสนาน [ที่] ได้ทำนา : ขาวนา ม่วนซื่นไฮแซว P ได้เฮ็ดนา

ประโยคที่ (63-66) มีอนุพากย์ซ้อนที่เรียกว่า วิเศษณานุประโยคคือ ที่ จะบอกฉันทก่อนใคร ที่ได้พบเธอ ที่ ฉันทสอบได้ ที่ได้ทำนา ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของกริยา ตั้งใจ ดีใจ สนุกสนาน ที่ปรากฏข้างหน้า เมื่อเปรียบเทียบกับประโยคในภาษาไทยถิ่นอีสานไม่ปรากฏตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ทั้งนี้ในประโยคที่ 64-66 ยังมีการละประธานในอนุพากย์ซ้อนและมีการหยุดชั่วขณะ (pause) หน้าอนุพากย์ซ้อนด้วย

โดยสรุปแล้วจากข้อมูลผู้เขียนไม่พบการใช้คำ ที่ ในฐานะตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นอีสาน แต่ปรากฏประโยคเดียว 2 ประโยคและมักจะมีการหยุดชั่วขณะ (pause) หน้าอนุพากย์ซ้อน

การปรากฏของตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ ว่า กับคำกริยาหลักคำเดียวกันจำนวนหนึ่ง เช่น บอก สอน บอกสอน เลี่ยมสอน ติ ตั่วะ อวด ท้วง ให้พร หา

ว่า จ้ม เตือน อึ้งขอ ออกปาก ว่าหยอก หัวง ตัดสิน ขออึ้ง ชักชวน ท้า บังคับ ย้ำ เข้า ย้อง อึ้ง อ้วนวน สั่ง ตัดสินใจ อธิฐาน หมายถึงเป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นคำกริยาสื่อสาร อย่างไรก็ตามการปรากฏร่วมกันของคำกริยา ตัวนำ ส่วนเติมเต็ม ให้ ว่า จะแสดงความหมายต่างกัน กล่าวคือ คำกริยาหลักที่ต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า นั้นอนุพากย์ที่ซ้อนนั้นมีนัยของการอ้างอิงข้อความหรือมีนัยของการสื่อสาร ส่วนคำกริยาหลักที่ต้องการตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ นั้นอนุพากย์ที่ซ้อนมักมีนัยการบังคับ แนะนำ สั่งการ ปฏิบัติ ตัวอย่าง

เป็นตัวะ [ว่า แม่ใหญ่หลง] : เขาโกหก [ว่า ยายหลงลืม]

เป็นตัวะ [ให้ แม่ใหญ่หลง] : เขาหลอก [ให้ ยายหลงลืม]

เพินหมาย [ว่า อ้ายมีสีไปนำ] : เขาคาดหวัง [ว่า อ้ายมีจะไปด้วย]

เพินหมาย [ให้ อ้ายมีไปนำ] : เขาตั้งใจ [ให้ อ้ายมีไปด้วย]

เพินย่อง [ว่า ใส่ไส้งาม] : เขาชม [ว่า ใส่กางเกงสวย]

เพินย่อง [ให้ ใส่ไส้งาม] : เขาขู่ว่า [ให้ ใส่กางเกงสวย]

เพินยืนยัน [ว่า อ้ายมีไป] : เขายืนยัน [ว่า พีมี่ไป]

เพินยืนยัน [ให้ อ้ายมีไป] : เขายืนยัน [ว่า ให้พีมี่ไป]

อนุพากย์ซ้อนที่นำด้วย ว่า ให้ ในภาษาไทยถิ่นอีสานเป็นอนุพากย์ที่ทำหน้าที่เติมเต็มคำกริยาหลัก ซึ่งตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิมและไวยากรณ์โครงสร้าง เรียกว่า วิเศษณานุประโยค คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยาหลักในประโยคหลัก ไม่สามารถทำหน้าที่ในฐานะประธานของประโยคได้

บทสรุป

ตัวนำส่วนเติมเต็มในภาษาไทยถิ่นอีสานมี 2 คำ คือ ว่า ให้ ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแนวทางไวยากรณ์มาจากคำกริยา ว่า ให้ ในบางประโยคสามารถละตัวนำส่วนเติมเต็มได้ (Zero Complementizers) พร้อมกับการหยุดชั่วขณะ (pause) ตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า มักจะปรากฏร่วมกับคำกริยาสื่อสารและคำกริยาคิดรับรู้เข้าใจ ส่วนตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ มักจะปรากฏร่วมกับคำกริยาชี้แนะ สั่งการและคำกริยาก่อเหตุ การปรากฏเหลื่อมซ้อนกันกับคำกริยาตัวเดียวกันระหว่าง ว่า ให้ นั้นคำกริยาหลักคำเดียวกันที่ปรากฏกับตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า ให้ ส่วน

ใหญ่เป็นคำกริยาสื่อสารและคำกริยาขึ้นนำโดยจะแสดงนัยต่างกัน กล่าวคือ คำกริยาหลักที่ปรากฏกับตัวนำส่วนเติมเต็ม ว่า จะมีนัยของการอ้างอิงข้อความหรือนัยของการสื่อสาร แต่คำกริยาหลักคำเดียวกันนั้นเมื่อปรากฏกับตัวนำส่วนเติมเต็ม ให้ จะมีนัยขึ้นนำ บังคับ แนะนำ สั่งการ ให้ปฏิบัติ โดยมีเจตนา สำหรับตัวนำส่วนเติมเต็ม ที่ ซึ่งมีในภาษาไทยมาตรฐานนั้นไม่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นอีสาน ประโยคที่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นอีสานจะเป็นประโยค 2 ประโยค โดยทั่วไปมักมีการหยุดชั่วขณะหน้าอนุภาคย้

รายการคำศัพท์เพิ่มเติม

คำกริยาสื่อสารที่ต้องการหรือยินยอมให้ ว่า ปรากฏ เช่น

บอก	สอน	ท้วง	ตรัส	เฝ้า	ทวย	เอ็น
ติ	ขอ	อวด	ย้อง	เล่า	ลือ	เล่าลือ
ย้า	ชิม	ฮ้อง	สื้อ	จ่ม	ถาม	เตือน
ตอบ	สั่ง	อ้าง	ซึ้ง	ซึ้ง	คุยโว	หาว่า
เฝ้าหยอ	ตัดพ้อ	บอกสอน	ยืนยัน	ขอฮ้อง	ให้พร	อวดอ้าง
เฝ้าพื้น	เฝ้าดื่ม	เฝ้าหยอก	ฮ้องขอ	ออกปาก	ยืนยัน	

คำกริยาแปลความที่ต้องการหรือยินยอมให้ ว่า ปรากฏ เช่น

คือ แปล หมายถึง หมายถึง หมายถึง

คำกริยาคิดรับรู้เข้าใจที่ต้องการหรือยินยอมให้ ว่า ปรากฏ เช่น

ฮู้	หลง	หวัง	คิด	ย่าน	นึก	คาด
เผียบ	ฝัน	เชื่อ	พิถี	ฮู้โต	คิดพ้อ	คิดเห็น
ได้ยิน	ได้ความ	เข้าใจ	แนใจ	ฝังใจ	มันใจ	ย่านแต่
ย่านแมน	ดัดสิน	จื่อได้	ตั้งใจ	เสียตาย		

คำกริยาเกี่ยวกับการกระทำ คำกริยาก่อเหตุที่ต้องการหรือยินยอมให้
ให้ ปรากฏ เช่น

พื่อ	ตี	เปิด	ฆ่า	ปั่น	แจ้ง	เกือ
กวน	ตี๋ม	ปิบ	ปัว	มอบ	ปะ	ทิ้ง
เสก	แปง	ก่อ	เบิงแยง	ปะถิม	ซุกยู้	ตบมือ
ซวดๆ	โบกมือ	เฮ็ดให้	มอบสันทะ			

คำกริยาชี้้นำ แนะนำ ขอร้อง เชิญชวน บอกกล่าวที่ต้องการหรือยินยอม
ให้ ให้ ปรากฏ เช่น

ขอ	ช่อย	ชวน	เชิญ	ท้า	บังคับ	ดี
ยอม	ย้า	เย้า	ฮ้อง	ยัวะ	ย่อง	สอน
เอ็น	วาน	สั่ง	ขอฮ้อง	ช่อยเหลือ	อ้อนวอน	ชี้ตัวะ
เลี่ยมสอน	ฮ้องเฮียน					

คำกริยาคิตรู้เข้าใจที่ต้องการหรือยินยอมให้ ให้ ปรากฏ เช่น

หมาย	อยาก	เจตนา	หวัง	ตัดสินใจ	อธิษฐาน	ดลใจ
ต้องการ	ยินดี	สมควร				

เอกสารอ้างอิง

- บุญเกิด พิมพ์วรรณธากุล และ นภาพร พิมพ์วรรณธากุล. 2545. **พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน**.
ขอนแก่น: คลังนาโนวิทยา.
- บุญนาค พินิจพล. ม.ป.ป. **กลอนลำภาควิสา**. ม.ป.ท.
- ม.ป.ป. **ลำพญา ภาษิตอีสาน คำสอนพื้นบ้าน**. ม.ป.ท.
- วัลยา และคณะ. 2549. **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3: ชนิดของคำ วลีประโยคและสัมพันธ์-
สาร**. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง และสร้อยญา เสวตมาลย์. 2546. **ทฤษฎี
ไวยากรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2543. **ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์โดย
อาศัยฐานข้อมูลภาษาไทยปัจจุบันสองล้านคำ**. รายงานการวิจัยของสำนักงานกอง
ทันสนับสนุนการวิจัย.
- Kitima Indrambarya. 1994. **Subcategorization of Verbs in Thai: A Lexicase
Dependency Approach**. Ph.D. Dissertation. Hawaii: University of
Hawaii.
- Amara Prasithrasint. 2000. "Adjectives as verbs in Thai," in **Linguistic Typology**
4, Mouton de Gruyter Berlin: New York. p. 251-271.
- _____. (2009). Complementizers and Verb Classification in Thai. **Journal
of the Southeast Asian Linguistics Society**. 2: p. 147-162.

รายชื่อผู้บอกภาษา

- พรรณี สืบสนิท. อายุ 62 ปี. บ้านเลขที่ 79 หมู่ 6 บ.สะพือใต้ ต. โพธิ์ศรี อ.พิบูลมังสาหาร
จ.อุบลราชธานี. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2554.
- พิน นามภักดี. อายุ 53 ปี. บ้านเลขที่ 299 หมู่ 2 บ.นาเยีย ต. นาเยีย อ.นาเยีย จ.อุบลราชธานี.
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2554.